

Staat ons land werkelijk op het randje van het faillissement? Of kan het gat van 20 miljard euro in de begroting nog gedicht worden? Aan de vooravond van de



opmaak van de begroting vroeg De Tijd het aan de vijf ministers van Begroting die ons land rijk is. Vandaag: federaal minister van Begroting Guy Vanhengel.

‘Geen evenwicht zonder staatshervorming’

| Minister van Begroting Guy Vanhengel (Open VLD) acht wijziging financieringswet noodzakelijk om begroting uit het rood te krijgen

INTERVIEW
PIETER BLOMME

‘Om in 2015 een begrotings-evenwicht te realiseren, is een staatshervorming nodig. Dat is mijn innige overtuiging en niet alleen de mijne’, zegt de federale minister van Begroting Guy Vanhengel (Open VLD). ‘Het financieringssysteem in België is niet langer houdbaar.’

Toen in juli bekendraakte dat ik minister van Begroting zou worden, hebben mijn collega's mij hun innige deelneming betuigd’, zegt Vanhengel. De liberaal beseft dat hij niet voor een makkelijke opdracht staat: een begrotingstekort van ongeveer 20 miljard euro en een overheidsschuld die volgend jaar opnieuw stijgt boven 100 procent van het bruto binnenlands product (bbp). ‘Someone has to do the job.’

‘Mijn opdracht heeft veel met psychologie en pedagogie te maken. Als minister van Begroting moet je de psychologie van de Walen en de Vlamingen goed kennen. Daarom is het een voordeel dat ik een Brusselaar ben.’

Had uw verklaring dat België virtueel failliet is ook te maken met psychologie?
Guy Vanhengel: ‘Uiteraard.’

Hebt u daarmee niet node-loos angst gecreëerd?
Vanhengel: ‘Integendeel. Ik ben er heilig van overtuigd dat het de bevolking geruuststelt dat eindelijk iemand de ernst van de situatie inziet. En niet doet alsof er niets aan de hand is.’

De budgettaire toestand is dramatisch, maar toch wordt de komende twee jaar slechts een begrotingsinspanning geleverd van 1,5 procent van het bbp, terwijl het tekort rond 6 procent draait.

Vanhengel: ‘Het is een misverstand dat de inspanning beperkt is. In absolute cijfers bedraagt ze 5 miljard euro over twee jaar. 3,4 miljard euro daarvan is voor rekening van de federale overheid. Dat is niet niks als je weet dat de federale overheid na aftrek van alle uitgaven slechts 8 miljard euro overhoudt voor eigen beleid.’

‘Een van de moeilijkheden van ons Belgische model is dat de deelstaten een enorme autonomie hebben gekregen over heel omvangrijke uitgaven van de overheid. Dat onderscheidt ons van Nederland, waar men met de miljoenennota op tafel heeft gelegd. Nederland moet een vergelijkbare budgettaire inspanning doen, maar kan wel in alle uitgaven schrappen. Wij maar in een beperkt deel ervan.’

De besparing van 3,4 miljard euro moet gebeuren door ‘entiteit I’. Daarin zit ook de sociale zekerheid.

Vanhengel: ‘De sociale zekerheid moet ook een inspanning leveren.’ (Haalt er de tekst van het Stabiliteitspact bij en leest voor.)

‘Het is de wil van de regering om het financieel evenwicht in de sociale zekerheid te waarborgen, zonder daarbij vooruit te lopen op de manier waarop deze doelstelling zal worden verdeeld tussen een versterking van de sociale zekerheid en inspanningen binnen het stelsel zelf.’ Dat is de belangrijkste zin in het Stabiliteitspact. Het regeerakkoord daarentegen stelt dat de sociale zekerheid geen inspanning moet doen, want dat de overheid via de alternatieve financiering altijd de tekorten bijpast.’

Betekent dat het einde van de alternatieve financiering van de sociale zekerheid?

Vanhengel: ‘Neen, maar dat betekent wel dat de regering heeft af-

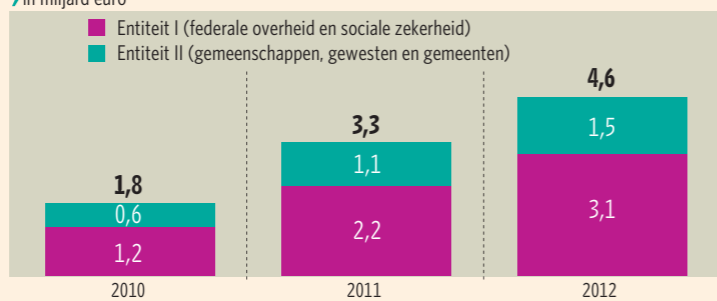


Guy Vanhengel: ‘Als ik zenuwachtig ben, durf ik al eens te zeggen: ‘In plaats van nieuwe belastingen uit te vinden, zou men ze beter innen.’

© SOFIE VAN HOOF

Budgettaire inspanning België

in miljard euro



Bron: kabinet Guy Vanhengel

mediafin

gesproken dat de sociale zekerheid zelf inspanningen moet doen om een evenwicht te realiseren. We stappen daarmee af van het regeerakkoord, wat niet vanzelfsprekend was voor mijn rode broeders.’

Waar kan de sociale zekerheid besparen?

Vanhengel: ‘Er moet een discussie gevoerd worden over de jaarlijkse groei van de gezondheidsuitgaven. Alle partners in de gezondheidszorg zijn tot de bevinding gekomen dat een jaarlijkse groei van 4,5 procent overdreven is. Ik zeg niet dat de pensioenrekeningen, de gehandicapten, de zieken, de dokters of de verpleegsters het met minder zullen moeten doen. Maar het is perfect mogelijk de kwaliteit van de gezondheidszorg te behouden, zonder vast te hou-

den aan de groei van 4,5 procent per jaar.

Niet alleen de sociale zekerheid moet een inspanning doen, ook de deelstaten en de gemeenten. Zij moeten een derde voor hun rekening nemen. Waarom die verdeling?

Vanhengel: ‘Als je de middelen bekijkt van de federale overheid en van de gewesten, gemeenschappen en gemeenten is die 65/35-verdeling de meest rechtvaardige. Al ontken ik niet dat de keuze van die verdeling heel wat discussie heeft uitgelokt.’

De federale regering slaagde er niet in afspraken te maken met de deelstaten na 2012. Waarom niet?

Vanhengel: ‘De federale over-

heid zit gesandwichd tussen de Maddens-doctrine en de Mathot-doctrine. Vlaanderen zegt: we gaan de federale staat uitroken. Wallonië zegt: ze willen ons uitroken? Wij gaan het liedje zingen van Madame La Marquise: het huis staat in brand, maar we blijven zeggen dat er niets aan de hand is. Het is die sandwich die ervoor zorgt dat er geen afspraken kunnen worden gemaakt na 2012. Het is eveneens die sandwich die ons verplicht op korte termijn aan tafel te gaan zitten over een staatshervorming.’

Om tot een evenwicht te komen in 2015 is dus een staatshervorming nodig?

Vanhengel: ‘Dat is mijn innige overtuiging en niet alleen de mijne. Tot 2012 kunnen we de begrotingsdoelstelling realiseren indien de regio's uitvoeren wat in hun regeerakkoord staat. Maar als we de overheidsfinanciën gezond willen maken, is een staatshervorming noodzakelijk. Die hervorming moet niet alleen zorgen voor een herverdeling van de bevoegd- heden, ook de organisatie van de financiële stromen moet worden aangepakt. Het debat over de centen is veel belangrijker dan de symbolische discussie over de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde. Iedereen moet over evenveel lusten en lasten beschikken.’

‘Tot dusver hebben we steeds de lusten overgedragen, maar de historische last bij de overheid gelaten. Daardoor betalen we per jaar tot 13 miljard euro rentelasten.’

‘De pensioenlast is volledig ten laste van de federale overheid. Als de gewesten en gemeenschappen beslissen 10.000 nieuwe ambtenaren aan te trekken, moeten die betaald worden uit de federale staatskas. Dat is niet langer houdbaar. Elke regio moet verantwoordelijk worden voor zijn eigen pensioenen.’

Dat betekent nog niet dat de pensioenen in de toekomst betaalbaar blijven. Er is geen strategie om de vergrijping op te vangen. Verontrust u dat?

Vanhengel: ‘Om ons systeem te behouden, moeten we de activiteitsgraad optrekken. Je moet een kat noemen. We hebben een probleem met een generatie jongeren die we maar niet aan de slag krijgen. Zij zijn verplicht naar school te gaan tot hun 18 en verzeilen daarna automatisch in de werkloosheid.’

Het optrekken van de activi-

teitsgraad is een liedje dat al lang wordt gezongen. Is de beperking van de werkloosheidsuitkering in de tijd een oplossing?

Vanhengel: (aarzelt) ‘Ja, maar dat is een politiek moeilijk debat. Er zou over de gemeenschappen heen een discussie moeten worden gevoerd over de leerplicht tot 18 jaar. Bij veel jongeren treedt schoolmoeheid op voor hun 18de.

In plaats van op school te zitten, zouden ze de mogelijkheid moeten krijgen aan de slag te gaan en iets te verdienen. Zo kunnen ze een vak leren.’

Niet alleen bij de jongeren is er een probleem, ook veel 55-plussers zijn niet meer aan het werk. Moet het brugpensioen worden afgeschaft?

Vanhengel: ‘Er moet kunnen worden gepraat over alle maatregelen die bijdragen tot een verhoging van de activiteitsgraad.’

Op korte termijn moet u eerst de begroting 2010-2011 aanpakken. Moeten de Belgen rekening houden met belastingverhogingen?

Vanhengel: ‘Ik heb een inter- view gelezen met een Waalse colle-

BIO Guy Vanhengel

- ▷ Geboren in Brussel op 10 juni 1958.
- ▷ Onderwijzersopleiding aan de normaalschool Karel Buls.
- ▷ Begon zijn carrière als onderwijzer in Brussel.
- ▷ Werd woordvoerder van de toenmalige liberale ministers Annie Neyts, Guy Verhofstadt en Patrick Dewael.
- ▷ Brussels Parlements lid in 1995.
- ▷ Brussels minister van Begroting in 2000.
- ▷ Vlaams minister van Sport in 2002.
- ▷ Opnieuw Vlaams minister van Begroting in 2004.
- ▷ Sinds juli federale vicepremier, bevoegd voor Begroting.

ga (PS-voorzitter Elio Di Rupo, red.). Die vindt dat er geen besparingen nodig zijn, maar dat de budgettaire inspanning volledig moet gebeuren door de inkomsten te verhogen. Volgens hem is de belastingcapaciteit van de overheid onbeperkt. Maar dat klopt niet. (Haalt het boek ‘Economie voor dummies’ boven.) Door onze hoge belastingdruk zijn we op het punt gekomen dat je bij een belastingverhoging riskeert minder binnen te krijgen in plaats van meer.’

Toch lijkt er een structureel probleem te zijn met de fiscale ontvangsten. Die zakken veel meer dan dat de economische groei afneemt.

Vanhengel: ‘Dat is inderdaad een probleem. Maar dat komt door de stijging van het aantal werklozen. Je moet het probleem van de tegenvallende fiscale ontvangsten opvangen door activering.’

Hebben de lagere belastingontvangsten niets te maken met de gebrekkige inning?

Vanhengel: ‘De belastinginning kan beter, daarin moeten we eerlijker zijn. Veel bedrijven hebben een zetel in Brussel omdat dat de hoofdstad van Europa is, maar ook omdat de kans dat je er een belastingcontroleur over de vloer krijgt bijzonder klein is. Als ik zenuwachtig ben, durf ik al eens te zeggen: in plaats van nieuwe belastingen uit te vinden, zou men ze beter innen.’

Is dat kritiek op uw liberale collega en minister van Financiën, Didier Reynders (MR).

Vanhengel: ‘Neen, Didier is een vriend van mij. (glimlacht)

Is er in de begroting voor de volgende twee jaar ruimte voor nieuw beleid?

Vanhengel: ‘Weinig of geen.’

Van een verlenging van de herstelmaatregelen zoals de verlaging van de btw in de bouw kan dus geen sprake zijn.

Vanhengel: ‘We moeten eerst zien waar we uitkomen. We moeten het gesprek met de energiesector over het langer openhouden van de kerncentrales afwachten, net als het gesprek met de banksector.’

De regering wil een soort crisisbelasting invoeren voor de banken. Is dat realistisch?

Vanhengel: ‘We moeten ons concentreren op de banken die overheidsgeld hebben gekregen. Het zou vreemd zijn als de banken die geen steun hebben gekregen ook zouden moeten bijdragen.’

‘Het is belangrijk dat we een beslissing nemen in overleg met de sector. Een eerlijk gezegd ben ik blij dat de financiële sector bereid is mee na te denken over een oplossing. Ook de energiesector wil meewerken. Ze beseffen dat iedereen zijn steentje moet bijdragen in deze moeilijke budgettaire tijden.’